
12.09.2017

Gildi investorite 10 miljoni euro suurune nõue järelevalve vastu oli senises Eesti kohtupraktikas uudne lähenemine – varem pole selliselt kahju nõutud, kirjutab finantsinspektsiooni õigusosakonna juht **Siim Tammer**.

Jättes kõrvale selle, et vastav menetlus lõppes hiljutise riigikohtu määrusega põhjusel, et nõue oli aegunud, tõstatas see täiesti eraldi küsimuse järelevalveasutuse vastutusest.

Jah, kui keegi põhjustab kellelegi kahju, siis peab kahju põhjustaja selle hüvitama. Ka riigi põhjustatud kahju kuulub hüvitamisele. Kas aga riikliku finantsjärelevalve kontekstis on võimalik rääkida kahju põhjustamisest isikutele, kes ei ole järelevalve all?

Vastus sellele küsimusele peitub seal, mida järelevalve teeb: sõltumatut riiklikku finantsjärelevalvet finantssektori stabiilsuse, usaldusväärsuse ja läbipaistvuse eesmärgil.

Päris elus on nende sõnade taga paljusküsimus lubada või keelata finantssektoris sisenemine, luba omavate isikute kontroll nii kapitali, protsesside kui juhtfiguuride üle. Kontrolli selle üle, kas investering on investorile pigem kasumlik või kahjumlik, kas üldse investeerida või mitte, finantsjärelevalve otseselt ei tee.

Pettuste eest pole kaitstud keegi

Oleks hoopis teistmoodi ühiskond, kui riik hakkaks ise andma investeerimisnõu iga investeringu või toote kohta. Eeldama, mis on investorile kasumlik ja mis mitte. Suisa keelama sellist toodet või teenust, mis võib tulevikus tuua kahju. Sellises maailmas ei eksisteeriks enam investeerimist tänases mudelis, kuhu kuuluvad nii investori riskiisu, selle korvamine kasumiga või riski realiseerumisel kahjum kui ka eri investeerimistoodete paljusus. Oleks piltlikult öeldes raha hoiustamine riiklikult tagatud oludes ning riskantsete toodete keeld.

Halduskohtumenetluses on põhimõte, et kui säte kaitseb avalike huvide kõrval ka isiku huve, tuleneb sättest isiku subjektiivne nõudeõigus, kusjuures on vajalik arvestada nii sätte eesmärki kui ka huvi kaalukust. Finantsinspektsiooni seaduses on kirjas, et riiklikku finantsjärelevalvet tehakse üksnes avalikest huvidest lähtuvalt. See tähendab, et finantsjärelevalve eesmärgiks ei ole kaitsta mitte igat konkreetset investorit eraldi, vaid finantssektorit tervikuna. Kui näiteks kutseline investor tädi Maali on võtnud investeerimisriski, siis ei ole kasum iga kord garanteeritud ega keegi pettuste eest kaitstud. Samuti ei tehta ka finantsjärelevalvet iga investori subjektiivsest kasumi või kahjumi eesmärgist kantuna.

Jõudes tagasi algusesse, et kes peaks siis investorile kahju hüvitama, on vastus väga lihtne – tegu on kas investeerimisriskiga ja seda ei hüvitatagi – või peab selle hüvitama kahju tegelik põhjustaja. Seesama isik, kes lubas põhjendamatut tootlust, pettis või pani toime süüteo. Ja nad vastutavadki, nii tsiviil- kui ka süüteo korras. Seda ka 10 miljoni kaasuses, kus kriminaalmenetlus süüdlaste üle on juba mõni aeg tagasi lõppenud, asjaosalised kelmuses süüdi mõistnud ja kohtud kahjugi välja mõistnud.

**Artikkel ilmus 5. septembril 2017 ajalehes Äripäev.*